

ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ:3200065

p3200065@aueb.gr

ΑΛΒΙΟΝΑ ΜΑΝΤΣΟ:3200098

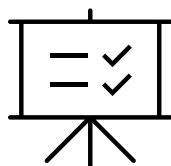
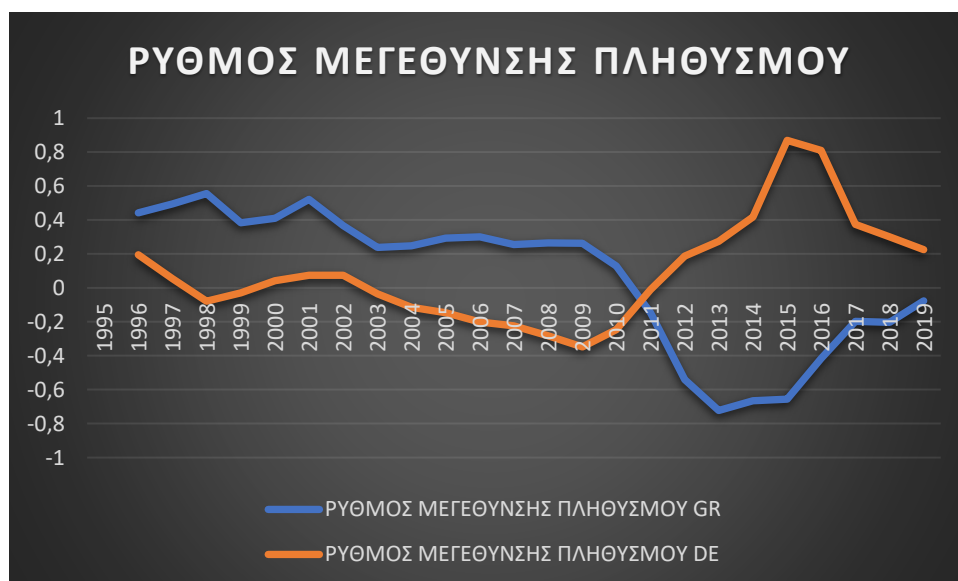
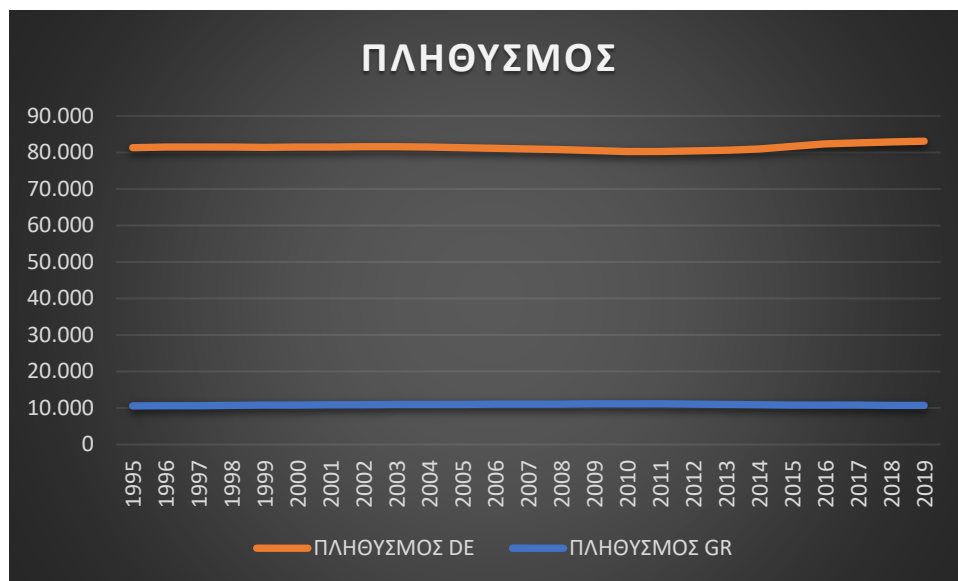
p3200098@aueb.gr

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΤΣΟΛΚΑΣ:3200213

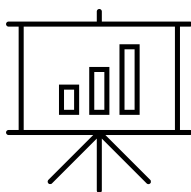
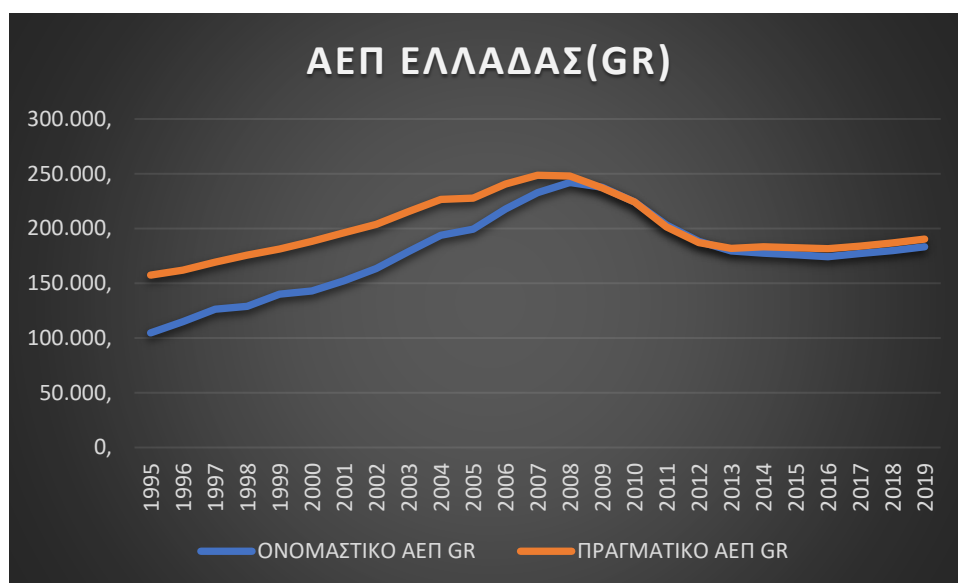
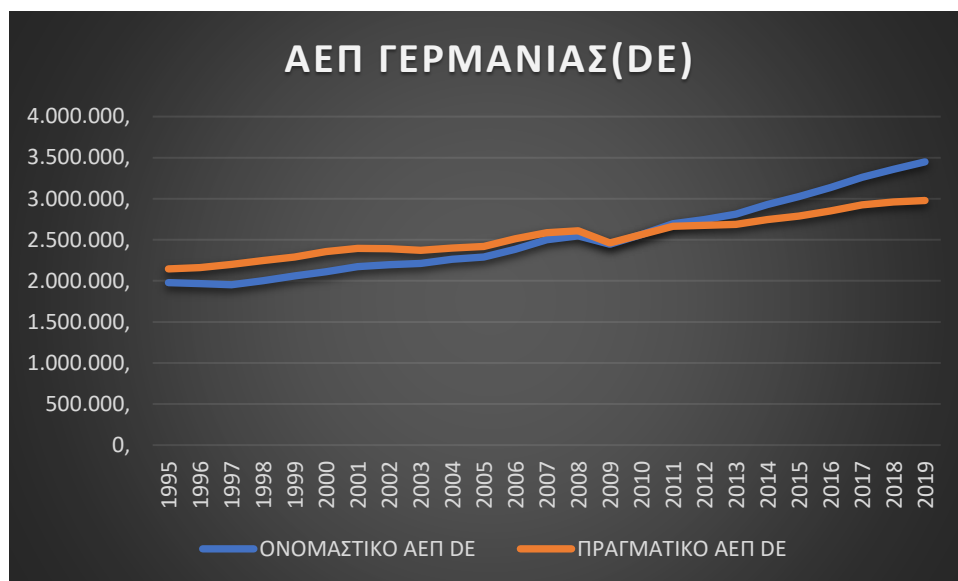
p3200213@aueb.gr

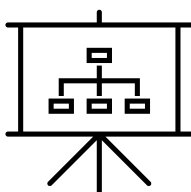
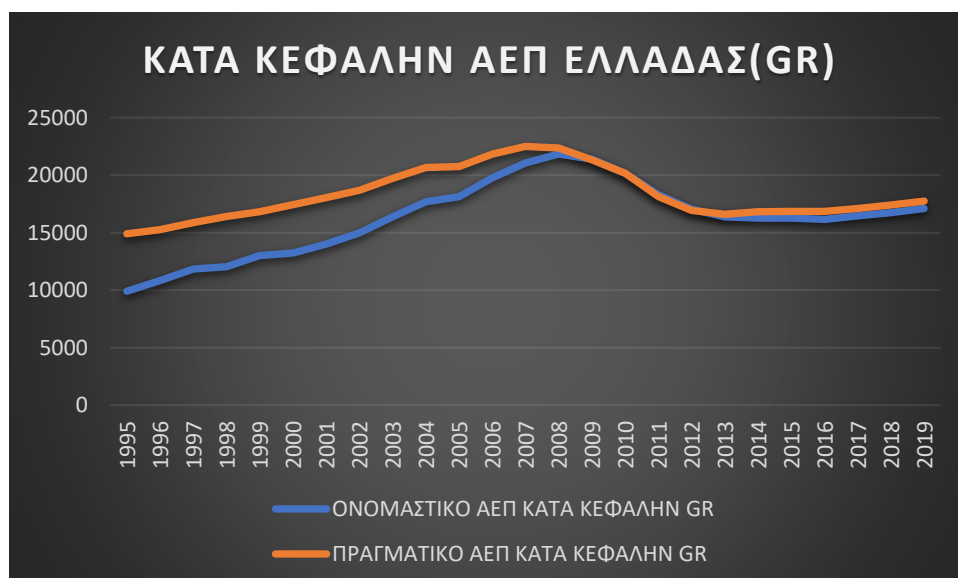
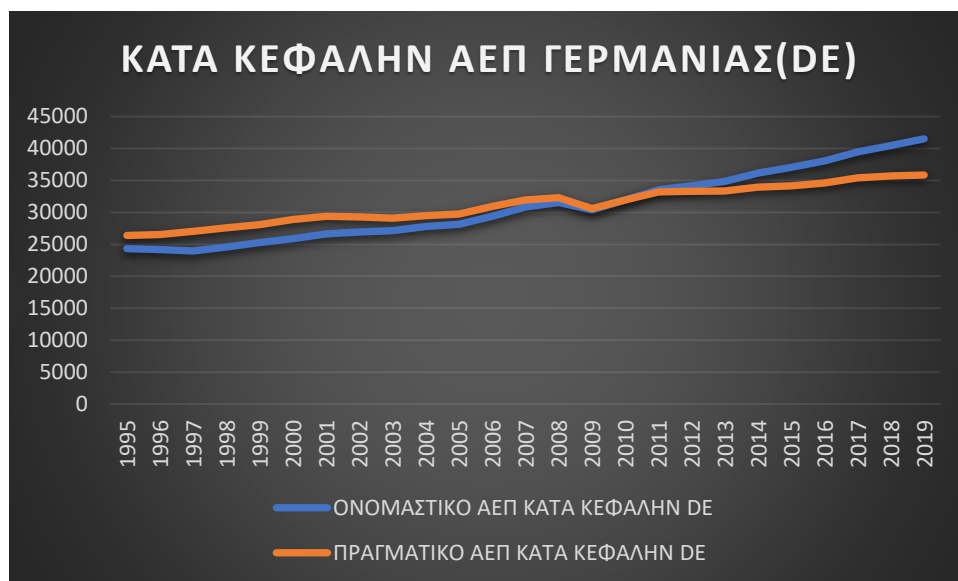
ΜΕΡΟΣ Α

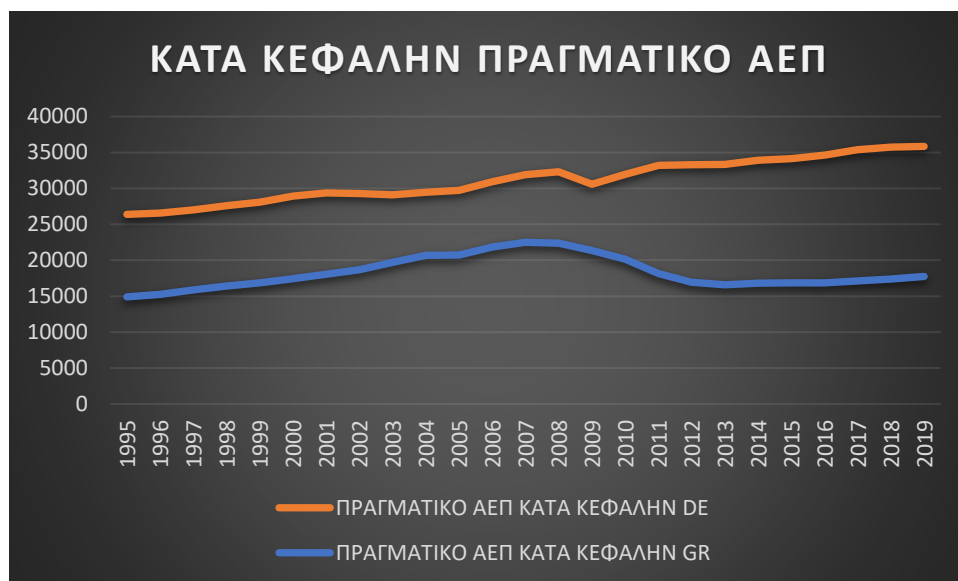
1.

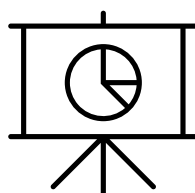
2.

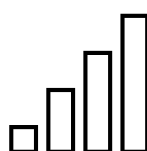

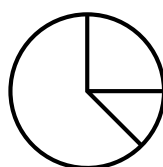
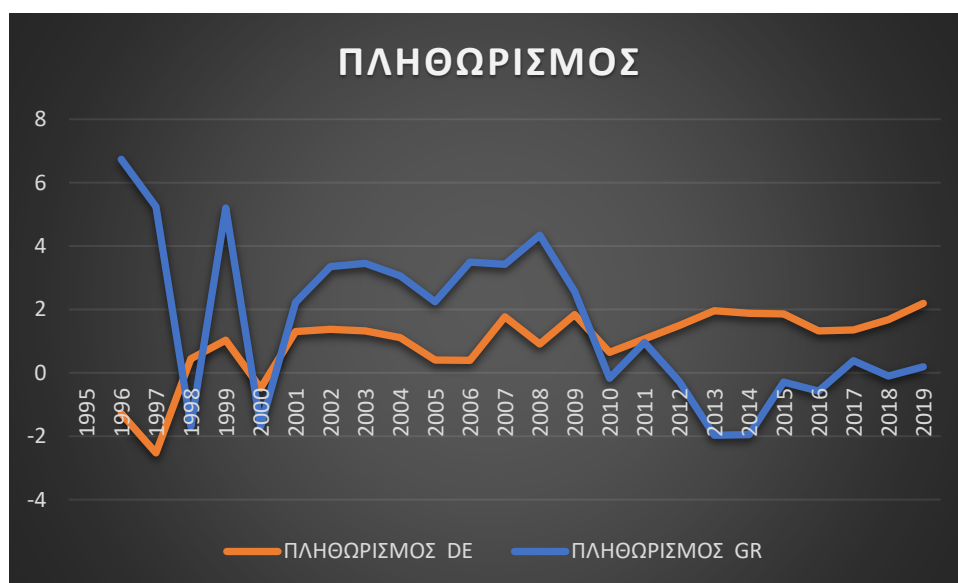
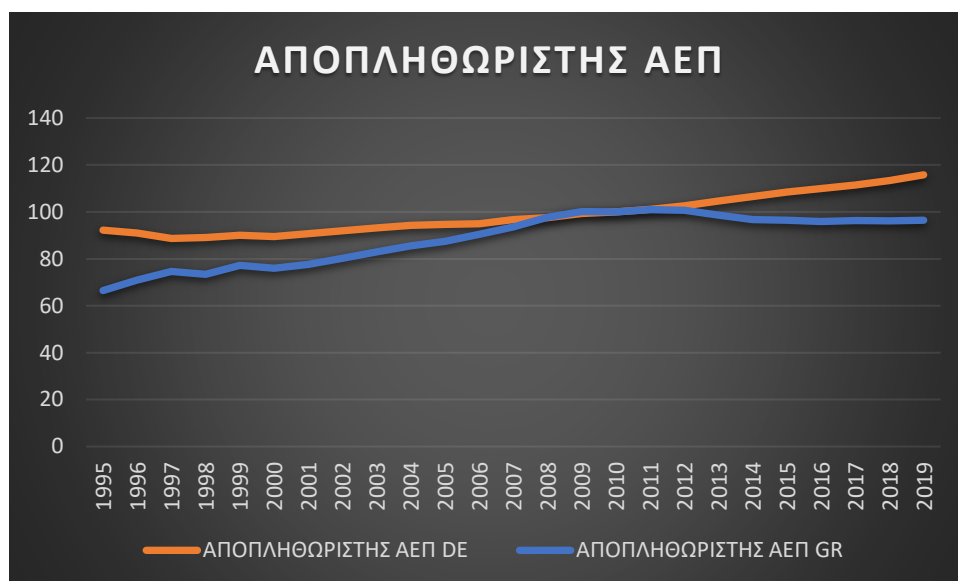

3.

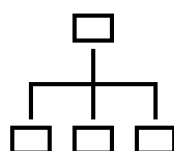
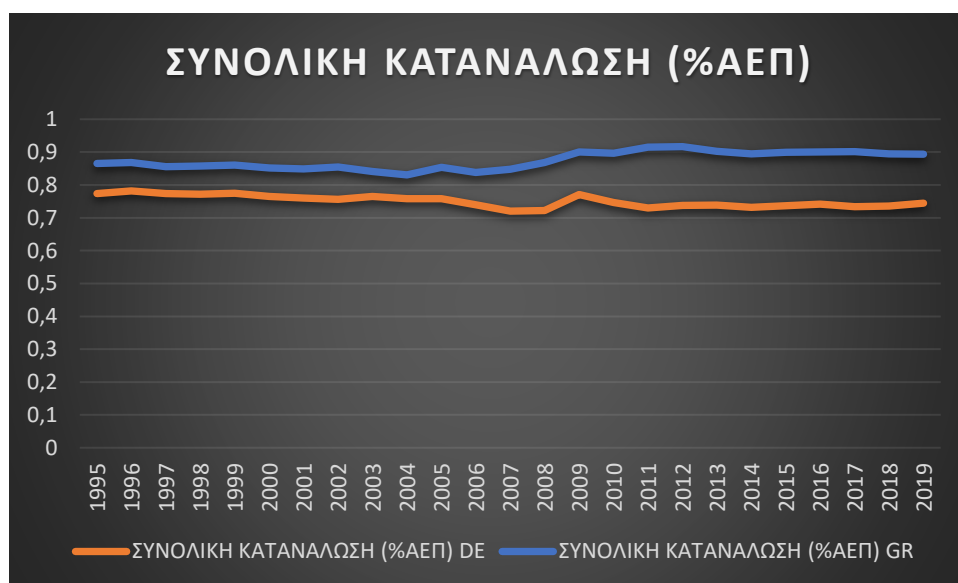
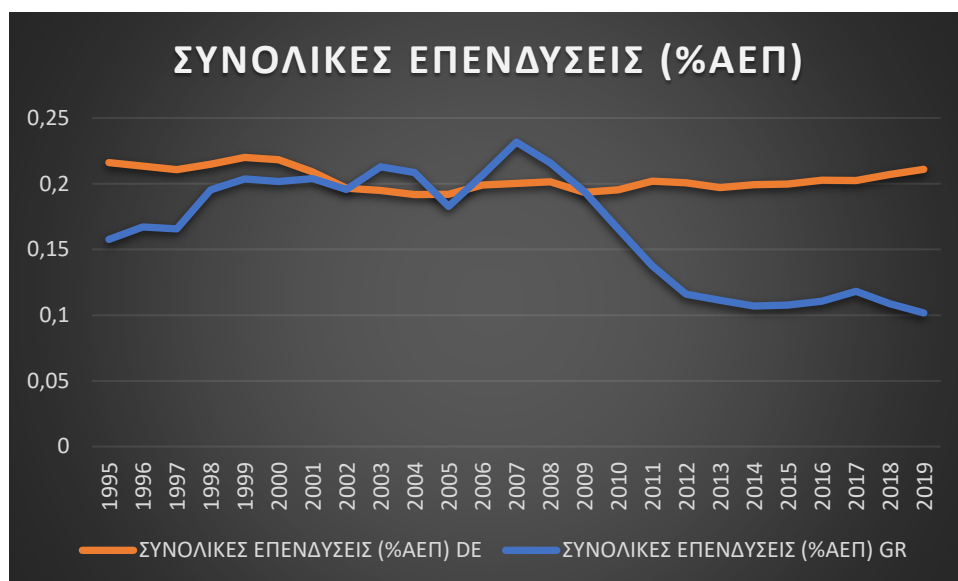

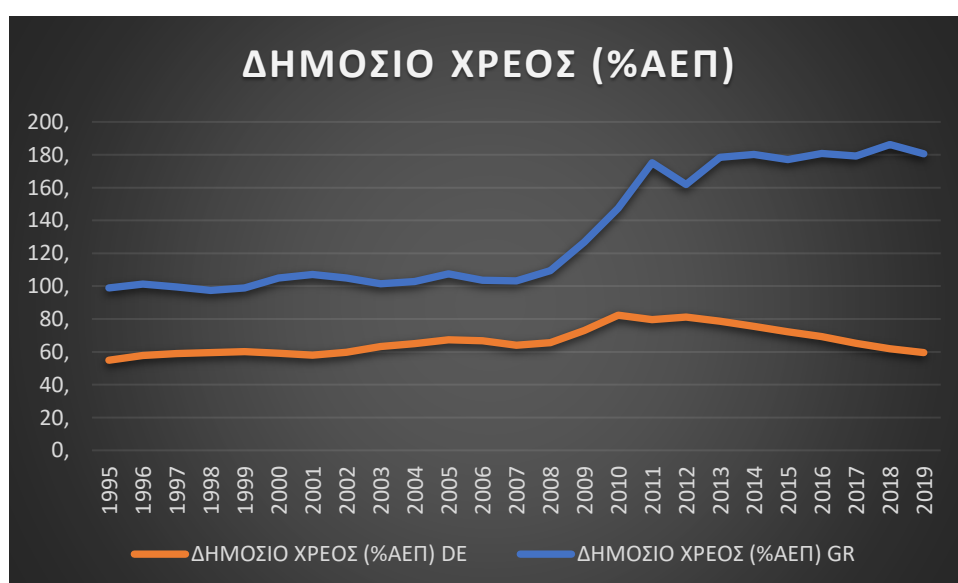
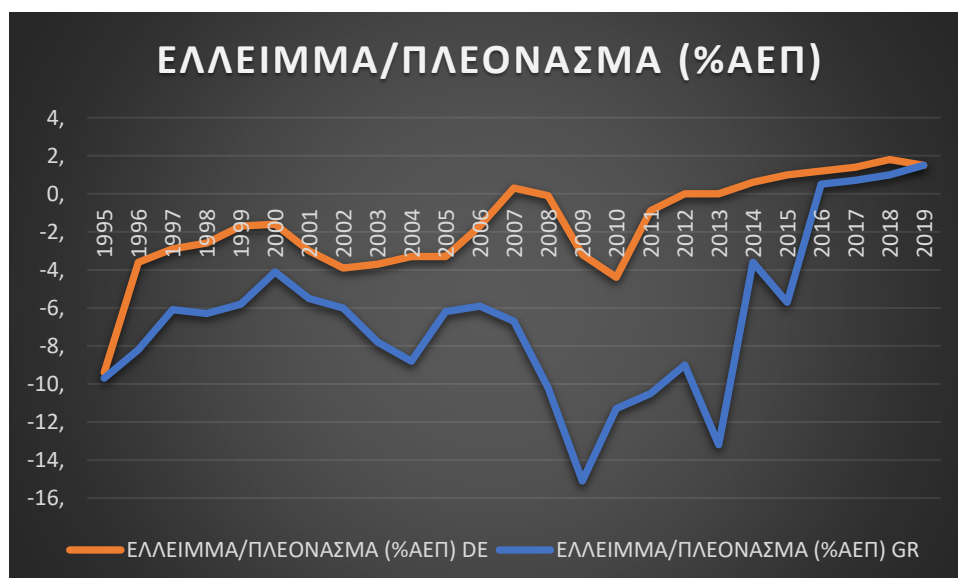
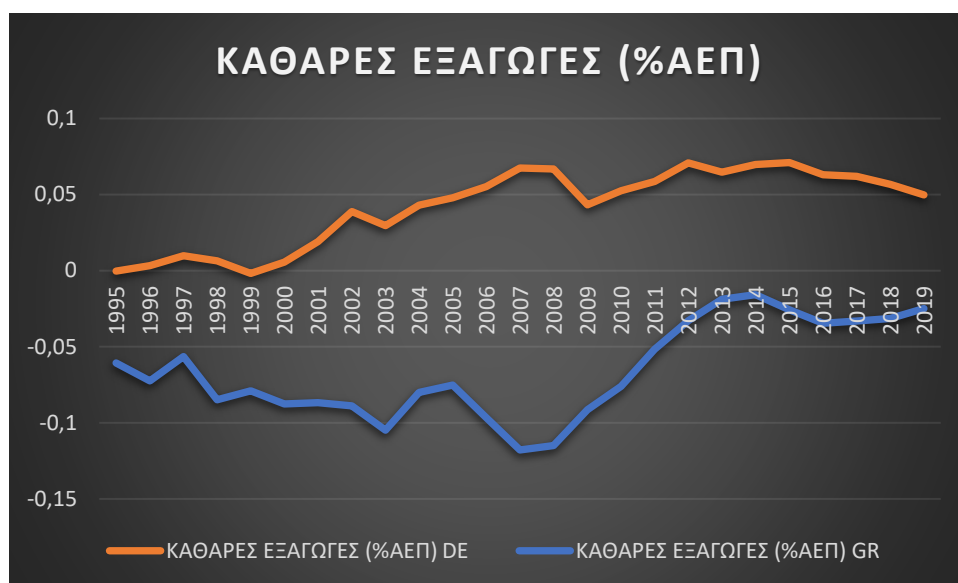

4.

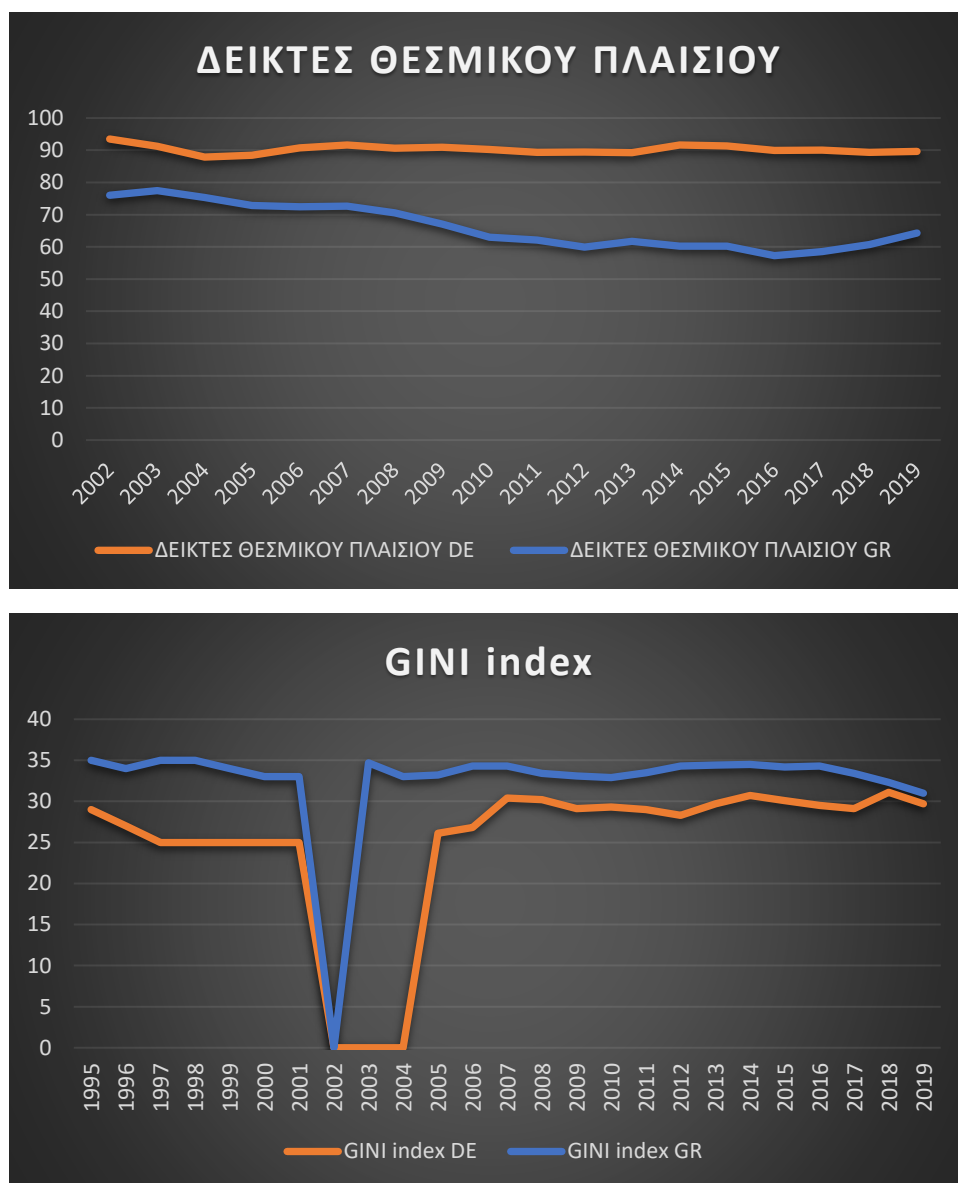

5.

6.

ΜΕΡΟΣ Β

1. Συγκρίνοντας τις δύο χώρες, παρατηρούμε ότι οι πολίτες της Γερμανίας έχουν μεγαλύτερο εισόδημα/προϊόν. Το οικονομικό μέγεθος που οδηγεί σε αυτό το συμπέρασμα είναι το πραγματικό κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. , διότι δίνει το προϊόν που θα αντιστοιχούσε σε κάθε κάτοικο μιας οικονομίας, αν η διανομή του ήταν ίση (όσο μικρότερη είναι η ανισοκατανομή τόσο πιο αξιόπιστο μέτρο γίνεται το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., και το αντίθετο). Προτιμάται το πραγματικό κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. έναντι του ονομαστικού, καθώς αποτελεί πιο αξιόπιστο μέτρο σύγκρισης, επειδή είναι απαλλαγμένο από την επίδραση της μεταβολής του γενικού επιπέδου των τιμών (πληθωρισμός).

2. Όσον αφορά τις οικονομίες των δύο χωρών, παρατηρώντας το γράφημα του ρυθμού μεγέθυνσης του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. διακρίνουμε τρεις υποπεριόδους σχετικά με την πορεία ανάπτυξης:

➤ **Περίοδος ανάπτυξης**

1996-2007: Για την Ελλάδα παρατηρείται μακρόχρονη ανάπτυξη διάρκειας 12 ετών με μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 3.5%. Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που συνετέλεσαν στην οικονομική ανάπτυξη αυτής της υποπεριόδου είναι τα δημοσιονομικά μέτρα που ελήφθησαν για την επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας όπως προβλεπόταν από τα κριτήρια Μάαστριχτ για την είσοδο στην ευρωζώνη το 2001. Επιπροσθέτως, μια σημαντική ανάκαμψη προήλθε και από την οικονομική δραστηριότητα για την προετοιμασία των ολυμπιακών αγώνων το 2004. Ακόμη, αρωγή προσέφεραν και οι χρηματικοί πόροι από το 2^ο και 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης των περιόδων 1994-1999 και 2006 αντίστοιχα.

1996-2008: Για την Γερμανία παρατηρείται κυρίως ανάπτυξη με μέσο ετήσιο ρυθμό 1.6%. Παρουσιάζει βέβαια μια ύφεση την περίοδο 2002-2003 με μέσο ετήσιο ρυθμό -0.5%. Συγκρίνοντας τις δύο χώρες, παρά το γεγονός ότι το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της Γερμανίας είναι διαχρονικά υψηλότερο από της Ελλάδας, η Ελλάδα υπερτερεί ως προς τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης.

➤ **Περίοδος ύφεσης**

2008-2013: Για την Ελλάδα παρατηρείται μακρόχρονη περίοδος ύφεσης διάρκειας 6 ετών με μέσο ρυθμό -4.9%.

2008-2009: Για την Γερμανία παρατηρείται ύφεση με μέσο ετήσιο ρυθμό -5.4%.

Ουσιαστικά, από τα τέλη του 2007 παρατηρείται γενικευμένη ανακοπή της αναπτυξιακής πορείας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης των ΗΠΑ από την κατάρρευση των αγορών στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου. Συγχρόνως, η επιδείνωση των δημοσιονομικών μεγεθών οδήγησε σε υπέρογκες δανειακές ανάγκες και σε μη βιωσιμότητα του χρέους της Ελλάδας. Συγκριτικά, η Γερμανία κατάφερε να ανακάμψει ταχύτερα από την κρίση.

➤ **Περίοδος ανάκαμψης**

2014-2019: Για την Ελλάδα παρατηρείται περίοδος ανάκαμψης με διαφαινόμενη τάση επαναφοράς στην προ κρίσης κατάσταση με μέσο ρυθμό ανάπτυξης 1.1%.

2010-2019: Για την Γερμανία παρατηρείται σημαντική ανάπτυξη το 2010 με ακόλουθη σταθεροποίηση στα προ κρίσης επίπεδα με μέσο ρυθμό ανάπτυξης 1.6%.

Συγκρίνοντας τις δύο χώρες, αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ προ κρίσης η Ελλάδα παρουσίαζε μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης η εικόνα αυτή ανεστράφη μετά την κρίση και μέχρι το 2018 όπως φαίνεται στο γράφημα.

3. Συγκρίνοντας τις δύο χώρες, παρατηρούμε ότι σε όλη τη χρονική περίοδο που εξετάζουμε η Ελλάδα παρουσιάζει μεγαλύτερο δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. σε σχέση με τη Γερμανία. Κοινή και για τις δύο χώρες είναι μια αύξηση του μεγέθους αυτού τα χρόνια της κρίσης και ιδιαίτερα το 2009 και έπειτα. Όμως η Γερμανία φαίνεται πως επανέρχεται πιο γρήγορα στα προ κρίσεως επίπεδα της, ενώ η Ελλάδα συνεχίζει μια ανοδική πορεία την οποία φαίνεται να σταθεροποιεί το 2013 και έπειτα, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλά επίπεδα. Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του Α.Ε.Π. θα μπορούσε να μειωθεί μαθηματικά ως μέγεθος με τους εξής τρόπους:

- Με την αύξηση του Α.Ε.Π. των χωρών
- Με την μείωση του δημόσιου χρέους
- Με συνδυασμό των δύο παραπάνω

Θα παραθέσουμε, στην συνέχεια, τρία πιθανά σενάρια που άπτονται της μελλοντικής βιωσιμότητας του δημοσίου χρέους.

- **Πρώτο Σενάριο:** Μείωση του λόγου μεταβολής του δημοσίου χρέους ως προς τον λόγο μεταβολής του ΑΕΠ, με την συνύπαρξη χαμηλών πρωτογενών ελλειμμάτων. Έτσι αν οι μελλοντικοί αναπτυξιακοί τομείς της ελληνικής οικονομίας είναι υψηλότεροι από το μέσο επιτόκιο δανεισμού του ελληνικού δημοσίου τότε, ακόμα και με την ύπαρξη μικρών κρατικών ελλειμμάτων, ο λόγος δημοσίου χρέους προς το Α.Ε.Π. θα σημείωνε διαχρονική πτωτική τάση.
- **Δεύτερο Σενάριο:** Αν ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης είναι ίσος με το μέσο επιτόκιο βάσει του οποίου δανείζεται το κράτος, τότε θα μειωνόταν ο λόγος του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ. Βέβαια συνεπάγεται πως η μελλοντική ελάττωση του λόγου του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ, θα απαιτούσε την ύπαρξη πρωτογενών κρατικών πλεονασμάτων.
- **Τρίτο Σενάριο:** Αν τα επόμενα χρόνια το πραγματικό επιτόκιο δανεισμού του ελληνικού δημοσίου ήταν μεγαλύτερο από τους αναπτυξιακούς ρυθμούς της ελληνικής οικονομίας, τότε η διαχρονική μείωση του λόγου του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ θα απαιτούσε επίτευξη πολύ υψηλών κρατικών πλεονασμάτων.

4. Παρατηρώντας την περίοδο μετά την οικονομική κρίση 2007-2008, όσον αφορά την Ελλάδα αντλούμε τις ακόλουθες πληροφορίες:

- Παρουσιάζεται ραγδαία μείωση στις συνολικές επενδύσεις, καθώς η μείωση του Α.Ε.Π. συνεπάγεται την μείωση των συνιστωσών του και είναι συνήθης ακολουθούμενη πολιτική η μείωση του μεγέθους των συνολικών επενδύσεων.
- Παρατηρείται μια αύξηση της συνολικής κατανάλωσης (%Α.Ε.Π.) η οποία αρχικά ενδέχεται να οφείλεται στην μείωση του Α.Ε.Π. αλλά στο τέλος της

εξεταζόμενης περιόδου (οπότε και είχαμε αύξηση του Α.Ε.Π.) σταθεροποιείται.

- Στις καθαρές εξαγωγές (%Α.Ε.Π.) εμφανίζεται σημαντική αύξηση παρά την κρίση.
- Στο έλλειμμα (%Α.Ε.Π.) διαφαίνεται μια σημαντική αύξηση η οποία αν λάβουμε υπόψη την μείωση του Α.Ε.Π. συνεπάγεται μια πολύ μεγάλη αύξηση στο έλλειμμα (μεγαλύτερη από την μείωση του Α.Ε.Π.).
- Στο δημόσιο χρέος (%Α.Ε.Π.) παρουσιάζεται αύξηση που αρχικά ενδέχεται να οφείλεται στη μείωση του Α.Ε.Π. αλλά η σταθερότητα της και την περίοδο που η οικονομία ανέκαμψε δηλώνει ότι το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σημαντικά.

Συμπερασματικά, η περίοδος της κρίσης έπληξε περισσότερο τις συνολικές επενδύσεις και αύξησε σημαντικά το έλλειμμα και το δημόσιο χρέος.

Όσον αφορά την Γερμανία παρατηρούμε τα ακόλουθα:

- Φαίνεται πως αρχικά μειώνονται οι συνολικές επενδύσεις, όμως τα επόμενα έτη χαρακτηρίζονται από μια κυρίως ανοδική πορεία.
- Παρουσιάζεται αρχικά μια αύξηση της συνολικής κατανάλωσης (%Α.Ε.Π.) που οφείλεται και στην μείωση του Α.Ε.Π. Τα επόμενα έτη σταθεροποιείται.
- Στις καθαρές εξαγωγές (% Α.Ε.Π.) σημειώνεται αρχικά μια μείωση που αν λάβουμε υπόψη την μείωση του Α.Ε.Π. υποδεικνύει μια σχετικά σημαντική μείωση στις καθαρές εξαγωγές (μεγαλύτερη από την μείωση του Α.Ε.Π.).
- Στο έλλειμμα (%Α.Ε.Π.) διαφαίνεται μια αύξηση η οποία γίνεται σημαντικότερη αν λάβουμε υπόψη την μείωση του Α.Ε.Π.
- Στο δημόσιο χρέος (%Α.Ε.Π.) εμφανίζεται αρχικά μια αύξηση η οποία ενδέχεται να οφείλεται και στη μείωση του Α.Ε.Π. αλλά στη συνέχεια η γενική εικόνα δείχνει μείωση.

Επομένως, όπως είναι κατανοητό από τα παραπάνω όλοι οι τομείς επηρεάστηκαν αλλά κανένας δεν φαίνεται να επλήγη σε βαθμό που να έβλαψε την οικονομία μακροπρόθεσμα.

Εκ των δύο η χώρα που κατάφερε να επανέλθει στα προ κρίσης επίπεδα γρηγορότερα είναι η Γερμανία, επειδή έχει καλύτερη οικονομία διαχρονικά και μπόρεσε να ανταπεξέλθει πιο εύκολα στις προκλήσεις της κρίσης. Για μια χώρα, όπως είναι η Γερμανία, που επιδιώκει και επιτυγχάνει σε μεγάλο βαθμό τη σταθερότητα στην οικονομική της πορεία καθίσταται πιθανότερο να μην παρουσιάσει σημαντικές αποκλίσεις από την πορεία της αυτή ακόμα και σε περιόδους βαθιάς κρίσης.

5. Και στις δύο χώρες, διακρίνουμε μια ανάλογη σχέση ανάμεσα στη πορεία των μακροοικονομικών μεγεθών με την πορεία του θεσμικού πλαισίου για το διάστημα αυτό. Ενδεικτικά σχολιάζουμε την πορεία του θεσμικού πλαισίου της Ελλάδας σε σχέση με την πορεία του Α.Ε.Π. Σχετικά με αυτό παρατηρείται ότι η μείωση του

Α.Ε.Π. κατά την περίοδο της κρίσης συνοδεύεται από μια αντίστοιχη καθοδική πορεία στη ποιότητα του θεσμικού πλαισίου.

Η οικονομική κρίση ανέδειξε με εύγλωττο τρόπο αδυναμίες στο θεσμικό πλαίσιο. Όσον αφορά την Γερμανία, σε όλους τους δείκτες του θεσμικού πλαισίου διατηρεί ένα υψηλό ποσοστό επιτυχίας εκτός από το δείκτη «πολιτικής σταθερότητας και της απουσίας βίας / τρομοκρατίας». Οι προτάσεις μας για αυτό το κομμάτι είναι οι εξής:

- Ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών για την καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας, καθώς οι εγκληματίες και τρομοκράτες χρησιμοποιούν συχνά πολλαπλές πλαστές ταυτότητες για να αποφύγουν τις συνοριακές αρχές και την αστυνομία.
- Οι τρομοκράτες και οι εξτρεμιστές χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για την προώθηση της εξτρεμιστικής τους ιδεολογίας και τη διάδοση της προπαγάνδας τους. Θα ήταν βοηθητικό οι διαδικτυακές εταιρείες να αφαιρούν περιεχόμενο που σχετίζεται με την τρομοκρατία άμεσα.
- Αυστηρότεροι έλεγχοι σχετικά με την πώληση χημικών ουσιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τρομοκράτες για την παραγωγή αυτοσχέδιων εκρηκτικών.

Όσον αφορά την Ελλάδα, όλοι οι δείκτες του θεσμικού πλαισίου φαίνεται να χρειάζονται άμεσα βελτίωση. Οι προτάσεις μας είναι οι εξής:

- Απλοποίηση και εκγραφειοκρατισμός της νομοθεσίας και κωδικοποίηση της. Η νομοθεσία είναι αρκετά πολύπλοκη, ώστε η εφαρμογή της όχι μόνο δυσκολεύει το έργο των υπηρεσιών, αλλά και δημιουργεί σύγχυση στους πολίτες.
- Εξορθολογισμός του συστήματος ποινών με γνώμονα όχι τόσο να είναι εξοντωτικές αλλά να μπορούν να οδηγούν στην τήρηση των νόμων.
- Αναβάθμιση και συνεχής βελτίωση των υποδομών πληροφορικής (βάσεις δεδομένων) για να υπάρχει δυνατότητα επεξεργασίας και διασταύρωσης των πληροφοριών που υποβάλλονται στις φορολογικές υπηρεσίες (αντιμετώπιση φοροδιαφυγής).
- Είναι σημαντικό να διαμορφωθεί ένα νέο και τελείως διαφορετικό πλαίσιο για την πάταξη της διαφθοράς.
- Είναι επιτακτική ανάγκη να βελτιωθεί η διαδικασία συλλογής και επεξεργασίας στατιστικών δεδομένων, ώστε αυτά να είναι πιο αξιόπιστα και να δημοσιεύονται έγκαιρα με σκοπό να διευκολύνουν την ανάλυση και τη χάραξη οικονομικής πολιτικής.
- Αποκατάσταση και ενίσχυση της συλλογικής διαπραγμάτευσης και των συλλογικών συμβάσεων εργασίας με παράλληλη ενίσχυση της ικανότητας των συνδικάτων να εκπροσωπούν τους εργαζόμενους στις νέες μορφές απασχόλησης (βελτίωση των εργασιακών συνθηκών και καλύτερη αξιοποίηση των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας).

Στα διαγράμματα παρατηρούμε μια αντιστρόφως ανάλογη σχέση ανάμεσα στην οικονομική μεγέθυνση και τον δείκτη εισοδηματικής ανισότητας (GINI index). Συγκεκριμένα, η Γερμανία λόγω της καλύτερης οικονομίας που διαχρονικά διατηρεί παρουσιάζει χαμηλότερες τιμές στον δείκτη εισοδηματικής ανισότητας σε σχέση με την Ελλάδα. Επιπλέον, και για κάθε χώρα ξεχωριστά παρατηρούμε ότι η οικονομική ανάπτυξη συνοδεύεται ως επί το πλείστον με μια πτώση στην τιμή του δείκτη εισοδηματικής ανισότητας. Η αύξηση της ανισότητας δεν συνεπάγεται απαραίτητα ότι οι φτωχοί έγιναν φτωχότεροι και οι πλούσιοι πλουσιότεροι, αλλά δείχνει ότι είτε υπήρχε ανοδική εισοδηματική εξέλιξη για κάποιες πληθυσμιακές ομάδες, είτε ότι επιδεινώθηκε η εισοδηματική κατάσταση κάποιων άλλων πληθυσμιακών ομάδων, είτε ότι συνέβησαν και τα δύο. Η αυξημένη οικονομική ανισότητα στα χρόνια της κρίσης είναι επίπτωση των πολιτικών περιορισμού των δημόσιων δαπανών και εκδηλώνεται στις χώρες

που έχουν εφαρμόσει εκτενή προγράμματα δημοσιονομικής πειθαρχίας, ανάμεσα στις οποίες και η Ελλάδα. Μάλιστα, οι έμμεσοι φόροι στην Ελλάδα ήταν και παραμένουν η σημαντικότερη πηγή δημοσιονομικών εσόδων, «με αναλογία που προσεγγίζει τα 2/3 του συνόλου των φορολογικών εσόδων». Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η ανισότητα εντείνεται με την επιβολή των έμμεσων φόρων, καθώς τα φτωχότερα τμήματα του πληθυσμού επιβαρύνονται δυσανάλογα (αντίστροφα προσοδευτικοί φόροι). Η κρίση δεν έχει επηρεάσει με τον ίδιο τρόπο ολόκληρο τον πληθυσμό και φαίνεται ότι έχει οδηγήσει σε ακόμη χειρότερη κατάσταση πληθυσμιακές ομάδες που βρίσκονταν ήδη σε υψηλό κίνδυνο φτώχειας πριν από την κρίση. Οι μεγάλες αυξήσεις τιμών στα τρόφιμα και στα καύσιμα επηρέασαν τους φτωχούς πολύ περισσότερο από ό,τι τα πιο πλούσια νοικοκυριά, εντείνοντας την ανισότητα.

Όλα τα μέλη της ομάδας συνέδραμαν εξίσου στην εκπόνηση όλων των ερωτήσεων της εργασίας.

